

Basın Kanunu

(Resmî Gazete ile ilân : 24 . VII . 1950 - Sayı : 7564)

No.
5680

Kabul tarihi
15 . VII . 1950

Birinci Bölüm

Umumi Hükümler

BİRİNCİ MADDE — Basın serbesttir.

Basılmış eserlerle bunların neşri bu kanunda yazılı hükümlere tâbidir.

İKİNCİ MADDE — Bu kanun hükümlerine göre basılmış eserlerden maksat neşredilmek üzere tabii aletleriyle basılan veya sair her türlü vasıtalarla çoğaltılan yazılar ve resimler gibi eserlerdir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Gazetelere, haber ajansları neşriyatına ve belli aralıklarla yayınlanan diğer bütün basılmış eserlere bu kanunda «mevkute» denir.

Basılmış eserlerin herkesin görebileceği veya girebileceği yerlerde gösterilmesi veya asılması veya dağıtılması veya dinletilmesi veya satılması veya satışa arzı «neşir» sayılır.

Fiilin ayrıca suç teşkil etmesi hali müstesna olmak üzere, basın suçu neşir ile vücut bulur.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Her basılmış eserde o eserin neşir yeri ve yılı ve tabii, varsa neşirin adları ve iş yerleri gösterilir. İlân, tarife, sirküler ve emsali hakkında bu hüküm uygulanmaz.

Mevkutelere ayrıca basıldığı tarih ile sahibinin ve yazı işlerini fiilen idare eden mesul müdürün ve bunlar mütaaddit ise idare ettikleri kısım ile birlikte her birinin adları gösterilir.

İkinci Bölüm

Mevkute Yayımları

BEŞİNCİ MADDE — Her mevkutenin yazı işlerini fiilen idare eden mesul müdürü bulunur.

Neşriyatın muhtelif kısımlarını idare için ayrı mesul müdürler bulundurulabilir.

Mesul müdür aşağıdaki şartları haiz olmalıdır :

1. Türk vatandaşı ve Türkçe okur yazar olmak;
2. 21 yaşını bitirmiş bulunmak;
3. Türkiye'de ikametgâh sahibi olmak ve oturmak;
4. Devlet memuru, asker veya ordu mensubu olmamak;
5. Mahcur veya âmme hizmetlerinden memnu olmamak;
6. Ağır hapis, beş seneden fazla hapis cezalarından biri ile hükümlü olmamak;
7. Neşir tehdidi ile para ve menfaat temini, hırsızlık, sahtecilik, dolandırıcılık, emniyeti suiistimal ve hileli iflâs suçlarından biri ile hükümlü olmamak;
8. Muvakkaten âmme hizmetlerinden memnuiyet, umumi emniyet nezareti altında bulundurulma veya sürgün cezasına mahkûmiyet hallerinde bu ceza ve tedbirler infaz edilmiş olmak,

ALTINCI MADDE — Mesul müdürlük ile teşriî meclis âzalığı aynı şahıs üzerinde birleşemez.

YEDİNCİ MADDE — Mevkute sahibi mesul müdürden gayrı olduğu takdirde mesul müdür için gereken şartları haiz bulunması lâzımdır. Sahip küçük veya hükmî şahıs olduğu takdirde yerlerine kaim olacak kanuni temsilcilerinin de aynı şartlara sahip bulunması gerekir.

Türkiye'de yabancıların mevkute çıkarılması mahallî en büyük mülkiye âmirinin müsaadesine ve mevkutenin yazı işlerini fiilen idare edecek mesul müdürün Türk vatandaşı olmasına ve mevkute hangi dilde çıkıyorsa o dili bilmesine bağlıdır.

SEKİZİNCİ MADDE — Mevkute çıkarılması izne bağlı değildir. Ancak mevkutenin :

1. Adını, neşir mevzuunu ne vakitlerde çıkarılacağını ve idare yerini;
2. Sahibinin ve ayrı mesul müdür veya müdürleri veya kanuni temsilci varsa ad ve soyadlarını tâbiyet ve ikametgâhlarını gösterir bir beyanname verilmesi mecburidir. Bu beyannameye sahip tüzel kişi ise şirket mukavelesinin veya cemiyet tüzüğüünün tasdikli bir örneği eklenir.

Beyanname, mevkute sahibinin ve ayrı mesul müdür veya müdürleri varsa onların da imzasını ihtiva eder.

DOKUZUNCU MADDE — Beyanname ve ekleri mevkute nerede çıkarılacaksa o yerin en büyük mülkiye âmirine verilir.

8 nci maddede yazılı hususları tamamen veya kısmen ihtiva etmeyen ve kanuni vasıf ve şartları haiz olmayan kimseleri sahip veya mesul müdür olarak gösteren beyannameler verilmemiş sayılır.

Beyannameyi alan âmir mukabilinde bir makbuz verir.

ONUNCU MADDE — Beyanname muhteviyatında vukua gelecek değişiklikler beş gün içinde 9 ncu maddede yazılı mercie aynı usulle bildirilir.

Mesul müdür değiştii takdirde yeni mesul müdürün imzasını taşıyan bir vesikanın beş gün içinde aynı mercie verilmesi lâzımdır.

Bu müddet zarfında bu kanuna göre mesul müdürlere terettüp eden mesuliyet yazı işlerini fiilen idare edene aittir.

ON BİRİNCİ MADDE — Mevkute sahibinin hakkını başkasına devri yahut ölümü halinde yeni sahip bir ay içinde yeniden beyanname vermeye mecburdur.

ON İKİNCİ MADDE — Tabi, mevkutenin her nüshasından ikişer tanesini neşri takip eden çalışma gününde, çıktığı yerin Cumhuriyet Savcısı ile en büyük mülkiye âmirine tevdi mecburdur.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Mevkutelerde çalıştırılan muhbir ve muhbirlerin 18 yaşını bitirmiş olmaları şarttır.

Üçüncü Bölüm

Mevkute sahibinin hakları

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Beyannamenin verildiği tarihten bir sene içinde mevkute neşrolunmaz veyahut neşrolunmaya başladıktan sonra neşrine beş yıl müddetle ara verilirse beyanname hükümsüz kalır ve sağladığı haklar düşer.

ON BEŞİNCİ MADDE — Bir mevkutenin hususi fedakârlık ihtiyariyle elde edip yayınladığı haber yazı ve resimler mevkute sahibinden müsaade alınmadıkça neşirlerinden 24 saat geçmeden başka mevkuteler tarafından yayınlanamaz. Hususi fedakârlık ihtiyariyle elde edilen yazı ve resimler için mevkute sahibinden izin almak mecburidir.

Dördüncü Bölüm

Basında Mesuliyet

ON ALTINCI MADDE — Basın yoluyla işlenen suçlardan dolayı ceza mesuliyeti :

1. Mevkutelerle işlenen suçlarda, suçu vücuda getiren yazıyı yazan veya resmi yapan kimse ile beraber bu mevkutenin mesul müdürüne terettüp eder;

2. Mevkutelerde müstear adla veya imzasız yahut remizli imza ile neşredilen yazı veya resim sahiplerinin adlarını mesul müdür bildirmeye mecbur değildir. Ancak, suç teşkil eden yazı veya resim Türk Ceza Kanununun ikinci kitabının birinci babının birinci faslında yazılı cürümlere taallük ediyorsa mesul müdür bunların sahiplerinin sarîh hüviyetlerini istek tarihinden itibaren 24 saat içinde Cumhuriyet Savcısına bildirmeye mecburdur;

3. Mesul müdür suç teşkil eden haber, vesika veya yazıyı bu mahiyetini bilmeden neşretmiş ise bunların mesuliyeti yalnız haber, beyan, vesikayı verene veya yazıyı yazana aittir.

Mesul müdür mevkutenin sahibi tarafından rızası hilâfına neşredilen yazı ve resimlerden mesul değildir. Bu takdirde ceza mesuliyeti yazı ve resimleri neşrettirene aittir;

4. Mevkute tarifine girmiyen basılmış eserlerle işlenen suçlarda ceza mesuliyeti suç teşkil eden eserin müellif, muharrir, mütercim veya tersim edenine, fail belli olmadığı veya bu kimse aleyhinde Türk mahkemelerinde dâva açılmadığı veya kendisinin malûmatı veya muvafakati dışında neşrolunduğu hallerde nasire ve naşir de belli olmazsa tabii, bu da bilinmediği takdirde bilerek satana, dağıtana aittir.

ON YEDİNCİ MADDE — Basın yoluyla işlenen suçlardan doğacak maddi ve mânevi zararları cezaen mesul olanlarla birlikte mevkutelerde sahibi ve mevkute olmıyanlarda naşiri müteselsilen tazmin ile mükelleftirler.

ON SEKİZİNCİ MADDE — Basın suçlarından mahkûm olanlar hakkında verilen kesin hüküm tamamen veya hulâsaten aynı mevkutede ve eğer o mevkute çıkmıyorsa masrafı hükümlüye ait olmak üzere başka bir mevkutede neşrine hükümlenabilir.

Takibi şikâyete bağlı hususlarda yukarıki hükmün uygulanması şikâyetçinin isteğine bağlıdır.

Beşinci Bölüm

Cevap ve düzeltme hakkı

ON DOKUZUNCU MADDE — Bir şahsın haysiyet ve şerefine dokunan veya menfaatini bozan yahut kendisi ile ilgili hakikata aykırı hareketler, düşünceler ve sözlerle açık veya kapalı şekilde bir mevkutede yapılan yayından dolayı o şahsın imzasıyla gönderilecek cevap ve düzeltmeyi mevkutenin mesul müdürü

metnine hiçbir mülâhaza ve işaret katmaksızın aynen ve tamamen neşre mecburdur.

Cevap ve düzeltmenin günlük gazetelerde alındığını takip eden üç gün ve diğer mevkutelerde bu müddet gözetilmek şartıyla en geç ikinci çıkacak sayıda aynı sahife ve sütunda aynı punto harflerle yayınlanması mecburidir.

Cevap ve düzeltme, taallûk ettiği yazının cevap verenle ilgili miktarından uzun olamaz.

Ancak yirmi satırdan az olan yazıların cevabı yirmi satır olabilir.

Gönderilen cevap ve düzeltmede suç teşkil eden ifadeler veya cevap ve düzeltmeyi gerektiren yayın ile ilgisi bulunmayan hususlar mevcut ise veya neşrinden itibaren üç ay geçmiş ise dercinden çekilebilir. Bu takdirde çekinmenin sebepleri derhal yazı ile o yer sulh ceza yargıçlığına bildirilir. Yargıç en geç yirmi dört saatte neşir ile alâkası bulunup bulunmadığına ve müddetin geçip geçmediğine karar verir veya münasip göreceği değişikliği yapar. Yargıç kararının yerine getirilmesi mecburidir.

Devlet daireleri, âmme müesseseleri ve tüzel kişiler tarafından gönderilecek cevap ve düzeltmeler hakkında da yukarıki fıkralar hükümleri uygulanır.

Cevap ve düzeltme hakkını kullanmadan ölen bir kimsenin bu hakkını vârisleri kullanabilir.

Altıncı Bölüm

Ceza Hükümleri

YİRMİNCİ MADDE — Dördüncü maddenin birinci ve ikinci fıkralarında yazılı hususları göstermeyen tabii 25 liradan 100 liraya kadar hafif para cezasıyla cezalandırılır.

Bu hususları hakikata aykırı olarak gösterenler 15 günden 3 aya kadar hapse veya 100 liradan 500 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.

YİRMİ BİRİNCİ MADDE — 9 ncu ve 11 nci maddeler hükümlerine aykırı hareket edenler 15 günden 3 aya kadar hapse veya 200 liradan 1000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.

YİRMİ İKİNCİ MADDE — Hakikata aykırı beyanname veren kimse üç aydan altı aya kadar hapse ve 500 liradan 5000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilir.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Onuncu maddede yazılı değişiklikleri zamanında bildirmiyenler hakkında 100 liradan 500 liraya kadar ağır para cezası hükmolünür.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — On ikinci madde hükmünü yerine getirmiyenler hakkında yayınlanan her nüsha için 10 liradan 25 liraya kadar hafif para cezası hükmolünür.

YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — On üçüncü maddede yazılı şartı haiz olmıyan kimseleri çalıştıranlar 200 liradan 500 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

YİRMİ ALTINCI MADDE — 15 nci madde hükmüne riayet etmivenler 200 liradan 500 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

YIRMİ YEDİNCİ MADDE — 16 nci maddenin ikinci bendinde yazılı mecburiyete aykırı hareket edenler üç aydan bir seneye kadar hapis ve 500 liradan 2 000 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

YIRMİ SEKİZİNCİ MADDE — 18 nci maddede yazılı mahkeme hükmünü tebliğ edildiği tarihten başlamak üzere, günlük gazetelerde üç gün içinde, diğer mevkutelerde bu müddet gözetilmek şartıyla çıkacak en geç ikinci nüshasında yerine getirmiyenler hakkında, neşrin geciktiği her nüsha için 100 liradan 200 liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

YIRMİ DOKUZUNCU MADDE — 19 nci maddede yazılı mecburiyete riayet etmiyenler hakkında 200 liradan 1 000 liraya kadar ağır para cezası hükmolunarak neşrinden imtina edilen cevap ve düzeltmenin de aynı mevkutede 19 nci maddede gösterilen şekil ve şartlar dairesinde yayınlanmasına karar verilir. Kararın cevap ve düzeltmenin yayınlanmasına taallük eden kısmı derhal yerine getirilmek üzere mevkute idaresine tebliğ olunur.

Bu hükmün yerine getirilmemesi halinde neşrin geciktiği her nüsha için 150 lira ağır para cezası hükmolunur.

OTUZUNCU MADDE — Ceza dâvasına ait talep ve iddianamelerle kararların ve diğer her türlü vesika ve evrakın aleni duruşmada okunmasından hazırlık ve ilk soruşturmalarda takipsizlik veya muhakemenin men'i kararı verilmesinden önce neşri yasaktır.

Tahkikatın gidişi veya mahkemenin karar ve muameleleri üzerinde tesir yapabilecek her türlü yayında bulunulması, Cumhuriyet Savcısının talebi üzerine hazırlık soruşturmasında sulh ceza yargıcının ve ilk soruşturmada sorgu yargıcının ve yargılama sırasında mahkemenin vereceği kararla yasak edilebilir.

Ceza dâvasının başlamasıyla hüküm kesinleşinceye kadar yargıç ve mahkemenin hüküm ve kararlarıyla muameleleri hakkında mütalâa serdi yasaktır.

Bu madde hükümlerine aykırı hareket edenler bir aydan altı aya kadar hapis ve 500 liradan 5 000 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

OTUZ BİRİNCİ MADDE — Yabancı memleketlerde çıkan basılmış eserlerin Türkiye'ye sokulması veya dağıtılması Bakanlar Kurulu kararıyla menolunabilir.

Bu gibi basılmış eserlerin, Bakanlar Kurulundan acele karar alınmak üzere İçişleri Bakanlığınca karardan evvel dağıtılmaları menolunabileceği gibi, dağıtılmış olanlar da toplattırılabilir.

Menedilmiş olmasına rağmen bunları Türkiye'ye bilerek sokanlar, dağıtanlar veya bu gibi eserleri kısmen veya tamamen iktibas ederek yayanlar üç aydan bir yıla kadar hapis ve 500 liradan 5 000 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

OTUZ İKİNCİ MADDE — İntihar vakaları hakkında haber gerçevesini aşan ve okuyanları tesir altında bırakacak mahiyette olan tafsilât ve vakaya mütaallik resimlerin neşri yasaktır.

Bu madde hükmüne muhalif hareket edenler 100 liradan 1 000 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Kanunen evlenmeleri menedilmiş kimseler arasındaki cinsi münasebetlere mütaallik haber ve yazıların neşri yasaktır.

Hilâfına hareket edenler hakkında 100 liradan 1 000 liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Siyasi, iktisadi, ticari mevkutelerin sermayeleri ve devamlı veya geçici bütün gelir kaynaklarıyla basılan nüshalarının adedi ve bir nüshasına 50 den fazla abone yazılmış olanların isim, adres ve tabiiyetleri ve umumi abone yekûnu ve basıldıkları matbaa ile olan hukuki münasebetleri noterlikçe tasdik edilmiş bir deftere kaydedilir.

Bu defter tutulmadığı veya deftere noksan veya yanlış malûmat geçirildiği veya yahut savcılıkça talep vukuunda defter ve ihtiva etmesi gereken hususlar gizlendiği takdirde mevkutenin sahibi veya onun mümessili üç aydan bir yıla kadar hapis ve 500 liradan 5 000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilir.

İlmî, edebî, fennî ve bedîî mahiyette olan mevkutelerden yayınları itibariyle siyasi, iktisadi ve ticari mahiyette neşriyata girişenler bir ve ikinci fıkralar hükümlerine tâbidirler.

Yedinci Bölüm

Basın suçlarında dâva süresi

OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Bu kanunda yazılı olan veya basın yoluyla işlenmiş bulunan suçlardan dolayı günlük mevkuteler hakkında üç ay ve diğer basılmış eserler hakkında altı ay içinde açılmıyan dâvalar dinlenmez. Bu süre suçun işlendiği tarihten başlar.

Kamu dâvasının açılması izin veya karar alınmasına bağlı olan suçlarda, izin veya kararın alınması için müracaat tarihi ile izin veya kararın verildiği tarih arasında geçen müddet, dâva süresi hesabına katılmaz. Bu müddet üç ayı geçemez.

Basın yoluyla işlenen ve takibi şikâyete bağlı olan suçlarda ilk fıkrada yazılı süre, suçun kanun ile belli zaman aşımı haddini geçmemek şartıyla, işlendiğinin öğrenildiği tarihten başlar.

Sekizinci Bölüm

Basın dâvalarında uygulanacak usul hükümleri

OTUZ ALTINCI MADDE — Bu kanunda yazılı olan veya basın yoluyla işlenmiş bulunan suçlardan ağır cezayı gerektirenleri, bu nevi dâvalara bakmakla görevli mahkemelerde ve diğerleri asliye ceza mahkemelerinde görülür.

Üç ve daha fazla yargıç bulunan yerlerde asliye ceza mahkemelerinin görevine giren dâvalar en yüksek dereceli üç yargıcın iştirakiyle kurulacak toplu mahkemede görülür. Derecede eşitlik halinde kıdeme bakılır.

Bu suretle kurulacak toplu mahkemede yargıçların en yüksek derecelisi ve derecede eşitlik halinde kıdemlisi başkanlık eder.

OTUZ YEDİNCİ MADDE — Cumhuriyet savcılarının, gerekli görürlerse yapacakları hazırlık soruşturmasını kanuni ve zaruri sebepler dışında en çok bir hafta içinde bitirmeleri lâzımdır. İlk soruşturmaya tâbi suçlarda bu soruşturma diğer işlerden önce ve en kısa zamanda yapılır ve sona erdirilir.

OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Bir suçta müşterek olanlardan biri aleyhinde kamu dâvasının açılması veya müteakıl bir dâvanın görülmesi önce izne veya karar alınmasına bağlı ise bunlar hakkındaki dâva ve soruşturmalar diğerlerinden ayrılır.

OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Basın Kanununa giren veya basın yoluyla işlenen suçlara ait dâvalar acele işlerden sayılır ve mahkemelerin senelik tatil sürelerinde de görülür.

Sanığın ikametgâhı itibarivle mahkemeye çağrılabilmesi için gerekli zaman gözetilerek, duruşma için en yakın gün tâym edilir.

İddia ve savunmalar ve deliller birden söylenir ve gösterilir.

Duruşmalar için en az gerektirdiği müddetten fazla bir zamana bırakılamaz.

Basın yoluyla işlenen suçlarda Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 200 nci maddesindeki tevkif mecburiyetine mütaallik olan hüküm uygulanmaz.

KIRKINCI MADDE — Basın Kanununa giren veya basın yoluyla işlenen suçlara mütaallik dâvalara Yargıtayda diğer işlerden önce bakılır.

KIRK BİRİNCİ MADDE — Kanuni tebliğ muamelelerinde mevkutenin idare yeri, sahibi ile mesul müdürünün kanuni ikametgâhı sayılır.

Son Hükümler

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanun yürürlüğe girdiği tarihte neşredilmekte olan bir mevkutenin sahip veya mesul müdürü beş ve altıncı maddelerde yazılı şartları haiz olmasalar da bu sıfatlarını muhafaza edebilirler. Ancak bu takdirde beş gün içinde yeniden beyanname vermek ve beşinci maddenin üç numaralı bendinde yazılı şartı yerine getirmek mecburiyetindedirler.

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu kanunun yürürlüğe girmesinden evvel işlenip de 37 nci maddede günlük mevkuteler hakkında dâva ikamesi için gösterilen mehlin geçtiği hallerde 1881 sayılı Matbuat Kanunu gereğince altı aylık mehil bitmemiş ise yürürlük gününden itibaren bir ay içinde dâva açılabilir.

KIRK İKİNCİ MADDE — 1881 sayılı Matbuat Kanunu ve tadilleri kaldırılmıştır.

KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

20 Temmuz 1950

<i>Cumhurbaşkanlığına yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	19 . VII . 1950 ve 1/33
<i>Bu kanunun ilânının Başbakanlığa bildirilişini dair Cumhurbaşkanlığından gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	20 . VII . 1950 ve 8/11
<i>Bu kanunun görüşmelerini gösteren tutanakların cilt ve sayfa numaraları</i>	:	Cilt Sayfa 1 331,685,726:747,747:771

[Birleşim : 16, 23 — 55 sıra sayılı Basmayazı 23 nci Birleşim Tutanağına bağlıdır.]